

ОТЧЕТ

за дейността на Националната съдебна мрежа
за международно сътрудничество
по наказателни дела в Република България

през периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г.

I. История и развитие на Националната съдебна мрежа за международно сътрудничество по наказателни дела в Република България (Мрежата).

На 21.05.2024 г. бе открита процедура за избор на нови членове и национално лице за контакт НСММСНДРБ по протокол № 23/21.05.2024 г. Част от членовете на НСММСНД заявиха желанието си да продължат участието в Мрежата, както и работата си за звена за контакт в Европейската съдебна мрежа. След проведеното събеседване с допуснатите кандидати и извършеното оценяване съгласно чл. 13 и чл. 14 от Правилата за дейността на НСММСНДРБ, на основание на чл. 15, във връзка с чл. 3 от Правилата за дейността на НСММСНДРБ, конкурсната комисия на 04.10.2024 г. обяви класирането на кандидатите. С решение по протокол №39 от 22.10.2024 г., т.13, Съдийската колегия поднови участието на подалите заявление за участие за втори мандат в Мрежата съдии, които продължиха и да изпълняват функциите на звена за контакт в ЕСМ. Със същото решение СК на ВСС избра и трима нови членове на Мрежата - съдия Атанас Атанасов от АС – София, съдия Камелия Ненкова – РС – Перник и съдия Лидия Георгиева – РС – Своге. Участието си в Мрежата преустановиха съдия Андроника Ризова – РС – Петрич, съдия Карамфила Тодорова – АС – София, Мартин Данчев – АС – Бургас и Светослав Иванов – АС – Бургас.

С решение по протокол №20/25.01.2025 г. на СК, т.19, по предложение на националното лице за контакт на НСММСНДРБ всички членове на Мрежата бяха избрани за контактни точки в Европейската съдебна мрежа.

С решение на СК на ВСС по протокол № 9/08.03.2022 г. бе открита процедура за избор на членове на НСММСНДРБ. С решение СК на ВСС на основание чл.15 от Правилата за дейността на НСММСНДРБ избра за член на Мрежата съдия Ангелина Лазарова от Апелативен съд – Варна.

Впоследствие с решение на СК на ВСС съдия Лазарова бе избрана и за звено за контакт в ЕСМ. Съдия Лазарова продължи участието си в Мрежата, без да преминава процедурата за избор, обявена на 21.05.2024 г., тъй като 5-годишния ѝ мандат на участие изтича 2027 г.

Така в рамките на една календарна година (2024 г.) Мрежата функционираше до края на месец октомври със старите си членове, а от 22.10.2024 г. в обновен състав, както следва:

Апелативен район София:

Андроника Ризова – Ръжданова – съдия в Районен съд – Петрич (до 22.10.2024 г.);

Калин Баталски – председател на Окръжен съд – Перник;

Карамфила Тодорова – съдия в Апелативен съд – София (до 22.01.2024 г.);

Мариета Неделчева – съдия в Окръжен съд – София;

Татяна Грозданова – Чакърва – съдия в Апелативен съд – София;

Считано от 22.10.2024 г.

Атанас Атанасов - АС – София

Камелия Ненкова – РС – Перник

Лидия Георгиева – РС – Своге

Апелативен район – Бургас:

Георги Иванов – съдия в Окръжен съд - Бургас;

Мартин Данчев – административен ръководител, председател на Окръжен съд – Сливен, впоследствие заместник-председател на АС – Бургас (до 22.10.2024 г.);

Светлин Иванов – съдия в АС – Бургас (до 22.10.2024 г.).

Апелативен район Варна:

Ангелина Лазарова – съдия в Апелативен съд - Варна

Светла Даскалова – съдия в Окръжен съд – Варна;

Светослава Колева – съдия в Апелативен съд – Варна;

Апелативен район Велико Търново

Мариета Неделчева – съдия в Окръжен съд – София;

Татяна Грозданова – Чакърва – съдия в АС – София.

Апелативен район Пловдив:

Мариета Неделчева – съдия в Окръжен съд – София;

Светла Даскалова – съдия в Окръжен съд – Варна.

Работата и начинът на функциониране на Националната съдебна мрежа за международно сътрудничество по наказателни дела е уредена с Правилата за дейността на Националната съдебна мрежа за международно сътрудничество по наказателни дела на РБ, приети с решение на Съдийската колегия на ВСС по пр.№9/13.03.2018 г.¹ НСММСНДРБ, съгласно чл.1 от Правилата има за цел да оказва необходимата помощ, както и да си сътрудничи с лицата за контакт от Европейската съдебна мрежа и други подобни институции. Мрежата действа с сътрудничество с Националната прокурорска мрежа на Република България чрез националните лица за контакт на двете мрежи.

Всички десет членове на НСММСНДРБ са избрани от СК на ВСС и за звена за контакт в Европейската съдебна мрежа. Основната роля на звената за контакт в ЕСМ, дефинирана в Решение 2008/976/ПВР на Съвета от 16 декември 2008 г. относно ЕСМ (Решението за ЕСМ) като „активни посредници“ е да улеснява съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси между държавите членки на ЕС. Във връзка с тази своя роля те подпомагат установяването на преки контакти между компетентните органи, като предоставят правна и практическа информация, необходима за изготвянето на ефективно искане за съдебно сътрудничество или за подобряване на съдебното сътрудничество като цяло (чл.4 от „Решението за ЕСМ“). Съгласно „Решението за ЕСМ“ в държавите на контактните точки, същите следва да промотират и да участват в организацията на различни обучения за съдебно сътрудничество. ЕСМ е уникална мрежа, съставена от отдадени професионалисти (съдии, прокурори, служители в Министерствата на правосъдието на държавите членки), които активно съдействат при транснационалните разследвания и съдебни процеси и борбата със сериозните престъпления и безнаказаността. ЕСМ допринася за осъществяване на директните контакти между професионалистите от държавите членки и разрешаване на различни правни проблеми възникнали в наказателното производство. Освен това ЕСМ играе и важна роля при своевременното предоставяне на информация на контактните точки и националните власти за извършените промени в правната рамка и в процедурите по прилагане на инструментите за международно сътрудничество по наказателни дела. Членовете на Мрежата, определени

¹ <https://vss.justice.bg/root/f/upload/34/Pravila%20MSND%20-08.03.2022-0.pdf>

като такива през 2019 г., благодарение на участието си в различни мероприятия на ЕСМ (регулярни и пленарни срещи, езикови обучения, онлайн срещи и други), както и на работата си с международните инструменти за сътрудничество при оказване на помощ на колеги от страната и чужбина, успяха да създадат ползотворни лични контакти с други звена за контакт на държавите членки, които съществено улесниха съдебното сътрудничество по наказателни дела в Република България.

В периода от време 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г., който обхваща докладът, пандемията, причинена от заболяването коронавирус (Ковид-19) вече не оказваше такова съществено значение върху живота на хората, включително и в частност в областта на международното сътрудничество по наказателни дела. Пандемията с оглед наложените рестрикции при придвижването на хора и стоки даде съществен тласък при използването на технологиите в правораздаването, а именно използването на видеоконферентни връзки за провеждане на виртуални заседания както по наказателни, така и по граждански дела, обмяна на книжа по имейл, използването на „Единната информационна система на съдилищата“ – качването на всички книжа в електронната система, както и изпращане и получаване от страните и съда на електронно подписани документи, предоставянето на електронен достъп на страните до делата.

През цялото това време членовете на НСММСНДРБ, които са и контактни точки в Европейската съдебна мрежа, продължиха да бъдат сигурен канал за улесняване на съдебното сътрудничество по наказателни дела и да помагат на своите колеги при нужда от оказване на помощ в тази област. Изпращането и получаването на книжата, свързани с търсене и получаване на правна помощ от държави-членки на ЕС бе осъществяване главно по електронен път бързо и ефективно, а не по обикновената поща, което отнема много процесуално време. Всички държави-членки, с изключение на Федерална Република Германия, са съгласни да получават и изпращат книжа, свързани с оказване на международна правна помощ, по електронен път. Компетентните органи във ФРГ изчакват получаване на оригиналите на книжата по пощата и тогава са образува дело и започва работата по него. За съществения напредък на дигитализацията на правосъдието и в частност на международното сътрудничество по наказателни дела ще допринесе и приетия **Регламент /ЕС/ 2023/2844 на Европейския парламент относно цифровизацията на съдебното сътрудничество и достъпа до правосъдие по гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни въпроси.**² С регламента се определят общо правно основание за използването на електронна комуникация между:

² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302844

-компетентните органи на държавите членки в процедурите за съдебно сътрудничество по гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни въпроси;

-физически или юридически лица и компетентни органи в процедурите за съдебно сътрудничество по гражданскоправни и търговскоправни въпроси;

Създават се и правила относно използването на видеоконферентна връзка или друга технология за комуникация от разстояние, прилагането на електронни подписи и печати, правните последици от електронните документи и електронното плащане на такси. Регламентът ще се прилага от 1 май 2025 г. Членове 3 и 4 относно електронната комуникация обаче ще се прилагат от първия ден на месеца, следващ период от две години от датата на влизане в сила на съответните актове за изпълнение.

Съветът на ЕС с приемането на Регламента и Директива (ЕС) 2023/2843 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2023 година за изменение на директиви 2011/99/ЕС и 2014/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, Директива 2003/8/ЕО на Съвета и рамкови решения 2002/584/ПВР, 2003/577/ПВР, 2005/214/ПВР, 2006/783/ПВР, 2008/909/ПВР, 2008/947/ПВР, 2009/829/ПВР и 2009/948/ПВР на Съвета по отношение на цифровизацията на съдебното сътрудничество проправи пътя за постигане на напредък в цифровизацията на правосъдните системи на държавите– членки на ЕС, и за това да станат по-достъпни и ефективни. Приемането на регламент относно цифровизацията на трансграничното съдебно сътрудничество и на достъпа до правосъдие и на съпътстваща го директива бе предназначено да улесни електронната комуникация в контекста на процедурите за трансгранично съдебно сътрудничество по гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни въпроси. Дигиталната система за обмен на електронни доказателства e-Evidence Digital Exchange System /eEDES/, преименувана на JUDEX, тъй като обхваща не само инструментите за събиране на електронни доказателства е съществена иновация, създадена да подобри ефективността на международното сътрудничество в ЕС по наказателни дела. Тя е създадена в отговор на нарастващата нужда за бърз достъп до информация в разследванията по наказателни дела и нужда от ефективно международно сътрудничество. Тази система ще стане задължителен канал за обмен на инструменти за международно сътрудничество, като съгласно създадената пътна карта тази задача следва да бъде осъществена и завършена към 2032 г.

Целта на JUDEX не е да създаде нов съдебен инструмент за сътрудничество, а да цифровизира и създаде канали за обмен на вече съществуващи инструменти за международно сътрудничество. Има също

за цел да стандартизира процесите на сътрудничество, да осигури обмен на информация и да подsigури интегритета и автентичността на документите, които се обменят между държавите-членки. Това се изпълнява посредством децентрализирана ИТ система, където сигурните комуникационни канали свързват съдебните власти от издаващата и изпълняващата държава, както и частни лица /доставчици на услуги/, в случаите, когато се обменят заповеди за запазване или заповеди за предоставяне на електронни доказателства. Тази система включва всички инструменти за съдебно сътрудничество и ще включва заповеди за запазване и заповеди за предоставяне на електронни доказателства от 18.08.2026 г.

В допълнение към регламента и директивата, които Съветът прие на 08.12.2023 г., през последните няколко години ЕС прие няколко законодателни инициативи в областта на цифровизацията на правосъдието, като например **Регламента относно компютризирана система за трансграничен електронен обмен на данни в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни и наказателноправни въпроси (системата e-CODEX)**, който предостави подходяща рамка за обмен на съдебна информация чрез сигурни услуги; регламентите за връчването на документи и събирането на доказателства, с които се установява използването на децентрализираната информационна система с оперативно съвместими точки за достъп въз основа на e-CODEX за съответните съобщения; и Регламента за електронните доказателства, който ще улесни и ускори получаването от правоприлагащите и съдебните органи на електронни доказателства от друга държава членка.

Всички тези инициативи ще изискват съществени технически и административни последващи действия на национално равнище в Република България. За да подпомогне държавите членки в изпълнението на тази задача, Съветът наскоро одобри **Стратегия за електронното правосъдие за периода 2024—2028 г.**³ Съгласно посоченото в Стратегията цифровизацията на правосъдните системи има за цел да улесни и да подобри достъпа до правосъдие, да повиши ефективността и ефикасността на правосъдната система, улеснявайки същевременно работата на специалистите в областта на правосъдието, а също и да приближи правосъдието до гражданите, предлагайки по-добри услуги в областта на правосъдието за всички.

³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15509-2023-INIT/bg/pdf>

Основните направления на дейността на членовете на Мрежата през периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. са както следва:

II. Дейност по запитвания към съдиите-членове.

1. Официални запитвания – ПРИЛОЖЕНИЕ 1, Обобщение на дейността.

Съдействие е било потърсено и предоставено от съдиите-членове през 2024 г. чрез общо 167 бр. дейности, за сравнение през 2023 г. чрез общо 177 бр. дейности, а през 2022 г. – чрез 137 бр. дейности.

Официални запитвания са постъпили, както следва - през 2024 г. от общо 115 различни органи – 93 от които национални, 14 чуждестранни и 6 са постъпили от други контактни точки на ЕСМ. През 2023 г. - 128 запитващи органа, от които 101 местни органи, 17 чуждестранни и 10 от контактни точки от други държави - членки на ЕС. През 2022 г. 4 искания са постъпили от Евроюст, 58 от местни органи, 10 от чуждестранни органи и 6 от други контактни точки на ЕСМ.

През 2024 г. запитванията са се отнасяли до 104 бр. тежки престъпления и 20 други престъпления, през 2023 г. са се отнасяли до 127 тежки престъпления и 24 други престъпления, през 2022 г. – до 88 тежки престъпления и 13 други престъпления. В част от случаите търсената информация, относима към съответното дело, е била предоставена без да е било известно за какво престъпление е наказателното производство, по което е отправено запитването, или след приключването на производството, поради което тези престъпления не са включени в статистиката.

Информация по относимото (национално или чуждо) законодателство през 2024 г. е била предоставена в 15 случая, през 2023 г. - в 14 случая, а през 2022 г. - в 15 случая.

През 2024 г. съдиите-членове на Мрежата и контактни точки в ЕСМ са предоставили помощ по молби за правна помощ в 47 бр. случаи, които включват предоставяне на помощ във връзката с подготовка на молба за правна помощ и по време на изпълнението на молба за правна помощ, през 2023 г. е предоставена помощ в 32 случая, а през 2022 г. – в 46 случая. В 1 случай е предоставена помощ от член на Мрежата в случаите на забавяне на изпълнението на молбата за правна помощ и неполучаване своевременно на отговор от компетентните държави - членки в ЕС и трети държави.

Съгласно докладите на членовете на Мрежата, които са предоставили такива на националното лице за контакт, използването на ЕЗА, като инструмент за международно сътрудничество, продължава да се

извършва ефективно, като за 2024 г. е имало 25 случая, за 2023 г. – 26 случая, а през 2022 г. е оказана помощ в 13 на брой случаи на предоставена помощ при подготовката и в процеса на изпълнение на ЕЗА или на искане за екстрадиция. Обикновено оказваната помощ се отнася до изискване на по-бързо предоставяне от издаващия орган на допълнителна информация, при констатиране от българския съд неясноти при описание на престъплението и участието на исканото лице в него, както и до изискване на гаранции по реда на чл.41, ал.2 и ал.3 от ЗЕЕЗА в случай, че за престъплението, за което се иска предаването на лицето е предвидено наказание доживотен затвор или мярка, изискваща постоянно задържане на лицето, или лицето е българския гражданин. Оказана асистенция също така понякога касае и посочване на относимата практика на СЕС по конкретния случай, разглеждан от колегите. Помощта, която е предоставена при исканията за екстрадиция най-често се отнася до откриване и посочване на приложимия правен акт в процедурата по предаване на лицето на трета държава или искането му за предаване в Република България, или до посочване на относимите разпоредби на Споразумението за търговия и сътрудничество и наличието на формуляр на заповед за арест, който да бъде попълнен, както и къде да бъде изпратен, в случай, че се иска предаването на лице, намиращо се в Кралство Великобритания.

През 2024 г. в 21 случая е оказана помощ по време на издаването и изпълнението на ЕЗР, от които 17 на брой случая помощта е предоставена по време на изпълнението на ЕЗР, а в 4 от случаите при подготовката на ЕЗР, през 2023 г. – това е станало в 16 случая, а през 2022 г. в 23 на брой случаи. С оглед на така изнесената статистика може да се направи извод, че европейската заповед за разследване продължава да бъде един от най-често използваните международни инструменти за съдебно сътрудничество по наказателни дела, който в голяма част от случаите е и единствения инструмент за събиране на доказателства от държавите членки. С оглед на зачестилата употреба на електронни средства за комуникация и за реализиране на съдебното сътрудничество, съдебните органи на държавите членки все по-често използват разпита на свидетели чрез видеоконферентна връзка. С оглед на горните изводи безспорно е установено, че в съдебна фаза най-често използваният инструмент е издаването на ЕЗР за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка или чрез стандартната процедура, чрез задаването на писмени въпроси, включени във въпросници или изискване на представянето на справки и документи от компетентните органи на държавите членки. Обикновено членовете на Мрежата са ангажирани в целия процес от съставянето на ЕЗР, издирването на компетентния орган за нейното изпълнение и изпращането ѝ, през уточняването на техническите детайли за

осъществяване на видео връзката, уточняването коя от страните ще осигури участието на преводач, до осъществяването на разпита и изпращането на съставения от българския съд протокол за проведения разпит. В досъдебното производство се забелязва използване на ЕЗР в по-широк диапазон (разпити на свидетели, събиране на писмени и веществени доказателства, използване на специални разузнавателни средства и др.) с оглед на извършваното разследване на различните видове престъпления. Помощта на членовете на НСММСНД през 2024 г. е търсена по-често с оглед на изменението на Закона за европейската заповед за разследване, въведени с ДВ бр.36 от 23.04.2024 г. Причините, които наложиха приемането на предложени проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за Европейската заповед за разследване, са продиктувани от спешната необходимост да се съобрази националното законодателство с решение на Съда на Европейския съюз (СЕС) от 11 ноември 2021 г. по Дело С-852/19, Иван Гаванозов (Гаванозов II) и решение на Съда на ЕС от 16 декември 2021 г. по Дело С-724/19. Целта на предложени законопроект в ЗЕЗР и НПК бе да бъдат създадени ефективни правни средства за защита при издаване и признаване на ЕЗР, съобразени с решението по Дело С-859/19 (процедура по обжалване на издаването на ЕЗР и процедура по обжалване признаването на ЕЗР), както и да бъдат предвидени национални правни средства за защита, чрез които засегнатите от извършените действия по разследване лица да имат възможността да оспорват законосъобразността и необходимостта от тези действия, както и да искат подходящо обезщетение, в случай че те са били разпоредени или изпълнени незаконно. Най-вече колебания сред магистратите създаде изменението на чл. 5, ал. 1, т. 1 от ЗЕЗР, б. „А“, б. „Б“ и б. „В“ от ЗЕЗР, което е съобразено с решението на СЕС по Дело С-724/19. Предвидено е, че в случаите, когато на досъдебното производство единствено компетентен да разпорежда извършването на действие по разследването е съдът, каквито са хипотезите на чл. 159а от НПК и на чл. 62, ал. 6, т. 1 от Закона за кредитните институции (ЗКИ), Европейската заповед за разследване се издава от съдията като компетентен орган по смисъла на чл. чл. 2, буква в), подточка i) от Директивата. В случаите, когато според НПК за извършването на действието по разследване се изисква разрешение от съдия, ЕЗР се издава от прокурора, но след получаването на разрешението от съдия от съответния първоинстанционен съд, който прави преценка за необходимостта и пропорционалността от нейното издаване и се произнася по реда и в сроковете, предвидени в НПК. Извън тези специфични случаи ЕЗР за разследване в досъдебното производство се издава от съответния прокурор. Затрудненията бяха главно в кои хипотези следва съдът да издаде ЕЗР по искане на прокурора и в кои прокурорът да издаде ЕЗР след като получи разрешение от съответния първоинстанционен съд, за да

издаде ЕЗР. Тези колебания обаче към момента в по-голяма степен са преодолені от натрупаната практика към момента.

С предвидената нова разпоредба в чл. 5, ал. 1, т. 3 в ЗЕЗР бе извършено пълно въвеждане на разпоредбите на чл. 4, буква "б" във връзка с чл. 2, буква "в", т. ii от Директивата, която предвижда възможност административни органи също да издават ЕЗР, когато събират доказателства в производства за правонарушения, за които може да бъде образувано производство пред съд, компетентен да разглежда наказателни дела. В националното законодателство това са случаите по Закона за административните нарушения и наказания (ЗАНН) в хипотезите на чл. 44, ал. 2 и чл. 52, ал. 4 от ЗАНН. В чл. 2, ал. 2, т. 2 ЗЕЗР е посочено, че ЕЗР може да се издаде от административен орган в подобни случаи, но в чл. 5, ал. 1 административните органи не бяха посочени сред компетентните органи. С допълнението е предвидено издадената заповед да бъде **потвърдена от съдия от районния съд**, в чийто район е извършено или довършено нарушението, а когато това е станало в чужбина – от Софийския районен съд, което да се отрази в съответния раздел на формуляра за ЕЗР. Към момента на изготвяне на доклада липсва информация някой от членовете на Мрежата да е оказвал сътрудничество на колега от районните съдилища по подобен случай при потвърждаване на издадена ЕЗР от административен орган.

Предоставяне на помощ по време на подготовката на издаване на **актове за обезпечаване** няма регистрирана, при изпълнение на такива актове е била предоставена помощ по 1 запитвания през 2024 г. по искане на национален орган, през 2023 г. са регистрирани 2 запитвания, а през 2022 г. – 1 запитване. Не е регистриран случай, в който да е била предоставена помощ от член на Мрежата по време на подготовката на издаване на актове за обезпечаване през 2024 г.

От докладите на членовете на Мрежата става ясно, че е оказана помощ по време на подготовката на издаване на удостоверение за финансова санкция в 2 случая на национални органи, както и в 9 случая на оказана помощ по време на изпълнението на искането за финансова санкция, от които едно постъпило от чуждестранен орган, а 8 от национални органи. За сравнение регистрирани са 2 случая на оказана помощ по време на подготовката на издаване на удостоверение за финансови санкции през 2023 г. През същата година е предоставена помощ на 18 национални и на 6 чуждестранни органа по време на изпълнение на искането за признаване на финансова санкции. Най-голям брой от отправените молби за помощ от компетентните органи, отнасящи се до изпълнението на финансовите санкции, са за изискване и за получаване на своевременна информация от органите на държавите членки, по отношение на посочването на ясно и точно описание на нарушението, за

което се отнася наложената финансова санкция на засегнатото лице и предоставянето на пълен и точен превод на удостоверението. Най-често от Република Австрия, Федерална Република Германия и Кралство Нидерландия биват изпращани в България удостоверения, които сравнено с констатацията в предходния доклад на Мрежата продължават да са само частично преведени /забелязва се, че никога няма превод на компетентния издаващ орган и колегите се налага понякога сами чрез Google translator да превеждат наименованието/ или са преведени посредством използван машинен превод, който е неясен и неточен, поради което е необходимо и изискването на допълнителен пълен и точен превод на български език или на разяснения от издаващия орган, тъй като от удостоверението не става ясно какво например е извършеното нарушение на правилата за движение. Друга допълнителна информация, която се изисква от издаващите органи обикновено се отнася до обстоятелството връчен ли е документът на засегнатото лице, с който е наложена финансовата санкция и начина му на връчване, с оглед извършване на проверка дали ли е някое от факултативните основания за отказ да бъде признато и изпълнението решението за налагане на финансова санкция, визирано в чл.35, т.9 и т.10 от Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции.

По искане на районните съдии от съдилищата в окръг София предстои провеждането на Регионално обучение, организирано с помощта на НИП, в което ще бъде обсъдени въпросите по какъв начин следва да бъде изпълнено наложеното наказание „глоба“ или „конфискация“ по наказателни дела, когато лицето живее и/или получава доходи, притежава имущество в чужбина. За нуждата от провеждане на обучение на такава тема, свързана с изпълнението на вече влезлите в сила решения, с които са наложени финансови санкции към Мрежата са се обръщали и колеги от други районни съдилища в страната. Следва да бъде отбелязано, че към момента се провежда цикъл от уебинари, организиран от НИП и НСММСНДР, като първата от темите е именно прилагането на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актовете за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции (ЗПИИАКОРНФС). В практиката си по оказване на помощ при прилагането на ЗПИИАКОРНФС, членовете на НСММСНДРБ са констатирали както допуснати пропуски, така и наличието на утвърдени добри практики.

Като противоречаща на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции (ЗПИИАКОРНФС) практика може да бъде посочено обстоятелството, че засегнатото лице бива поканено да заплати финансовата санкция по сметка на съответния орган на издаващата държава, която сметка обикновено фигурира в решението, което е

изпратено заедно с удостоверението или в поканата за доброволно плащане инкорпорирана в решението, също адресирана до засегнатото лице. Съгласно чл.42 от Закона и чл.13 от Рамково решение 2005/214/ПВР приходите от изпълнението на решенията за налагане на финансови санкции се предоставят на Република България като изпълняваща държава, като разпорежданията с тях се извършват съобразно българското законодателство, освен ако е уговорено друго особено в случаите на обезщетяване на пострадал от престъпление.

Идентифицирана добра практика при прилагане на закона е когато засегнатото лице в случай, че се яви в съдебно заседание бъде поканено в определен даден от съда срок да заплати финансовата санкция доброволно. Съдебното заседание се отлага за следваща дата, когато засегнатото лице следва да представи доказателства за вече внесена финансова санкция.

Друга идентифицирана добра практика е използването на петте необвързващи форми на комуникация между издаващия и изпълняващия орган, които могат да бъдат намерени в уебсайта на ЕСМ на адрес <https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/libdocumentproperties/EN/1984>

Петте стандартизирани формуляра, насочени към различни аспекти на процедурата по признаване и изпълнение на финансови санкции, не оказват никакво влияние върху съдържанието на Рамково решение 2005/214/ПВР и нямат нормативен характер. Държавите-членки се насърчават да популяризират използването на формулярите, тъй като те ще улеснят механизма на изпълнение на трансграничните финансови санкции, предвидени в Рамковото решение и ще доведат до намаляване на финансовата и административната тежест.

През 2024 г. не са регистрирани искания от национални органи или чуждестранни органи във връзка с подготовката на издаване на акт за конфискация или изпълнението на акта за конфискация, също от национални органи. През 2023 г. е оказано съдействие по 1 искане от национален орган по време на подготовката на издаване на акт за конфискация и по 2 искания по време на изпълнението на акта за конфискация. Забелязва се от предоставените от членовете на Мрежата отчети, че този инструмент продължава да се прилага рядко и когато се прилага се срещат затруднения от изпълняващия орган поради съществените разлики в законодателствата на държавите-членки в тази област на материалното и процесуалното право.

Следва да бъде отбелязаната тенденцията към сравнително големия брой на случаите на предоставена помощ по време на изпълнението на удостоверенията за признаване на наказания лишаване от свобода (ЗПИИАННЛСМВЛС, в сила от 01.01.2020 г. и РР 909/2008/ПВР), като през 2024 г. са регистрирани 18 такива случая, през 2023 г. - 26 случая, а през 2022 г. са регистрирани 10 такива случаи.

През 2024 г. членовете на Мрежата са предоставили помощ в 7 случая, отнасящи се до изпълнение на искане за признаване на наказание пробация, а през 2023 г. в 2 случая е оказана помощ по време на издаване на удостоверение за признаване на наказание пробация и надзор върху пробационните мерки и алтернативните санкции, и в 3 случая е предоставена помощ по време на издаване на удостоверение за признаване на наказание пробация и надзор върху пробационните мерки. За сравнение през 2022 г., регистрираните случаи са само 2.

Трудности българските магистрати изпитват при изпращане за изпълнение в държава-членка на ЕС на наказание „лишаване от право на лицето да управлява МПС“, като изпращат удостоверение по Закона за признаване, изпълнение и изпращане на съдебни решения и решения за пробация с оглед упражняване на надзор върху пробационните мерки и алтернативните санкции. Механизмът за взаимно признаване, установен с **Рамково решение 2008/947/ПВР**, предвижда двустранно признаване на наказателните санкции и не обхваща изрично решенията, засягащи правото на управление. Освен това по **Дело С-266/213 СЕС** е постановил, че „само **Директива 2006/126** урежда положението, в което една държава членка временно отнема, съгласно националното си законодателство и поради престъпно поведение на нейната територия, правото на управление на моторно превозно средство на притежателя на свидетелство за управление, издадено от друга държава членка, като определя, че такова временно отнемане **има действие само на тази територия**“. Съгласно Директива 2006/126 държавите членки, които не са издали свидетелството за управление, могат да ограничат правото на управление само на своята съответна територия в съответствие с принципа на териториалност в наказателното право и законите за полицията. С оглед на установяване на ред в ЕС за изпълнение на решения за отнемане на правото на управление на МПС в ЕС се разглежда Предложение за създаването на директива относно действието в целия Съюз на определени решения, засягащи правото на управление.⁴

През 2024 г. - в 15 случая и през 2023 г. в 7 случая, а през 2022 г. – в 6 случая, е предоставена помощ в други процедури за съдебно сътрудничество от членовете на Мрежата като например – изискване на данни за съдимост на подсъдимо лице и установяването му намира ли се в някое от местата за лишаване от свобода в Република България и в кое точно, съдействие за уточняване на компетентния орган и др.

Следва да се отбележи, че така посочената по-горе статистика не отразява в пълен обем свършената работа от членовете на Мрежата и усилията, които са положили, за да предоставят нужната правна помощ.

⁴ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16120-2024-INIT/bg/pdf>

Понякога казусите са сложни и се изисква оказване на многократна помощ и намеса на контактната точка, първо за да окаже помощ при подготвянето на съответния инструмент и попълване на формуляра, необходим за неговото изпълнение, след това при изпращането му на компетентния орган, както и при получаване на резултатите от изпълнението.

2. Неофициални запитвания.

Необходимо е да бъде отчетено, че ежедневно членовете на Мрежата правят консултации по телефона със свои колеги като дават разяснения по прилагането на правните инструменти за съдебно сътрудничество, компетентния орган, на който следва да бъде изпратена ЕЗА, ЕЗР или молбата за правна помощ, също така дават съвети кой инструмент да бъде избран с цел реализиране на ефективно сътрудничество по наказателни дела. Тези консултации и съвети, които се дават ежедневно от членовете на Мрежата, не са отразени в отчетността, тъй като необходимата информация се предоставя незабавно (отбелязване в горния смисъл е направено и от съдия Ангелина Лазарова, в изготвения от нея отчет за 2024 г.).

От обобщените доклади на членовете на НСММСНД става ясно, че Рамково решение 2002/584/ПВР за ЕЗА и процедурите за предаване между държавите-членки и респ. националният ЗЕЕЗА остава един от най-често прилаганите ефективни правни инструменти в областта на съдебното сътрудничество по наказателни дела. През разглеждания период членовете на Мрежата, които са и контактни точки в ЕСМ, са улеснили процеса на издаване и изпълнение на европейски заповеди за арест (ЕЗА) в множество случаи като са предоставяли информация за националните процедури, установявали са директен контакт с издаващите национални власти и са улеснявали обмена на информация по делата, отнасящи се до ЕЗА. В случаите, когато не са получили своевременно отговор на своите запитвания, те са се обръщали към контактни точки от съответните държави членки с цел да проверят движението на молбата на българските власти и да ускорят предоставянето на търсената информация. Редки са били случаите, когато звената за контакт не са получавали отговор и помощ от звената за контакт на другите държави-членки, поради което и случаят е насочван за съдействие към Националното бюро на Република България в Евроюст, където обикновено всичко е било разрешавано успешно.

На 10.03.2021 г. бе постановено Решение на Съда на ЕС по дело С-648/20 PPU, с което Съдът на ЕС реши, че чл.8, параграф 1, буква В от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 г. относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки, изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета

от 26 февруари 2009 г., във връзка с чл.47 от Хартата на основните права на ЕС и практиката на съда, трябва да се тълкува в смисъл, че не са изпълнени изискванията, присъщи на ефективната съдебна защита, от която трябва да се ползва лице, срещу което е издадена европейска заповед за арест за целите на наказателното преследване, ако както европейската заповед за арест, така и съдебният акт, на който се основава, са издадени от прокурор, който може да бъде квалифициран като „издаващ съдебен орган“ по смисъла на член 6, параграф 1 от това рамково решение, но не подлежат на съдебен контрол в издаващата държава членка преди предаването на издирваното лице от изпълняващата държава членка. В резултат на работата на работната група бе прието и изменение и допълнение на ЗЕЕЗА, публикувани в Държавен вестник, бр.100 от 01.12.2023 г. Към момента се забелязват значителни затруднения при прилагането на чл.56А ЗЕЕЗА, като в МП е създадена работна група, която работи в насока опростяване на процедурата и нейната бързина.

При анализиране на събраните данни през 2024 г. за оказаната от членовете на Мрежата правна помощ продължава да е актуално посоченото в доклада на НСММСНДРБ за 2021 г. – 2023 г., че прави впечатление отсъствието на казуси по признаване и изпращане на актове по мерки за процесуална принуда, различни от задържане, незначителното прилагане на инструментите за обезпечаване и конфискации, както и липсата на прилагане на института на европейската заповед за защита. Необходимо е да се посочи, че в обучението проведено от НИП на 4-5.07.2024 г., в рамките, на което бе направен преглед на международните инструменти за съдебно сътрудничество по наказателни дела беше включен панел, посветен на признаване, изпълнение и изпращане на актове на актове за налагане на мерки за процесуална принуда, различни от мерките, изискващи задържане, с оглед популяризиране на прилагането на специалния закон.

Всеки от членовете на Мрежата е подготвил своя личен отчет, който е включен в **ПРИЛОЖЕНИЕ 2**.

III. Участие в пленарни и регулярни срещи на Европейската съдебна мрежа (ЕСМ) и други дейности свързани с дейността на ЕСМ.

1. В периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г., както и преди това, участието на членовете на Мрежата и звена за контакт в пленарните и регулярни срещи на ЕСМ бе организирано на ротационен принцип, за да може всяка една контактна точка да участва в такъв формат, организиран от ЕСМ, ако желае. Членовете на Мрежата редовно получаваха информация за поканите, отправени за участие в срещите, както и при

желание на някои от членовете да участва, той биваше своевременно командирован от СК на ВСС чрез КАК по предложение на националното лице за контакт на НСММСНДРБ за участие. В срещите съгласно правилата на ЕСМ могат да участват най-много по две контактни точки от държава-членка в регулярните срещи и до 3 звена за контакт в пленарните срещи, като тези места бяха разпределяни между контактните точки от Мрежата (които са само съдии) и представителите на прокуратурата. Участието в посочените срещи е ставало възможно благодарение на оперативната работа на съответните комисии и командироването на звената за контакт и осигуряването на средства от СК на ВСС. Следва да бъде отбелязано и своевременното съдействие по уреждане на логистични въпроси, като организацията на пътуването и престоя в съответните държави от Отдел „Международна дейност и протокол“ при ВСС. Посочените срещи и участието в тях са от съществено значение с оглед създаването на мрежови връзки и лични контакти от звената за контакт, тъй като човешкият фактор е един от основните елементи в работата на ЕСМ и разбира се ключов фактор, определящ ефективността на предоставянето на необходимата помощ и следователно успеха на ЕСМ и на НСММСНДРБ в частност.

Пленарните и регулярни срещи на ЕСМ създават възможност на звената за контакт от държавите членки да се срещат, да изграждат взаимно доверие помежду си и да установяват стабилни професионални връзки, както и да обсъждат правни и практически проблеми и да обменят опит и добри практики в областта на международното сътрудничество по наказателни дела. Изграждането на такива контакти представлява един продължителен процес, в който професионалистите постепенно изграждат взаимно доверие помежду си и работят ефективно заедно и целенасочено към оказване на помощ на колегите си в трансгранични случаи, свързани с разследването и преследването на извършителите на тежки престъпления.

1. Съдия Татяна Грозданова е участвала в 45 – тата Регулярна среща на ЕСМ, месец април 2024, гр.Хага, Кралство Нидерландия.

2. Съдия Мариета Неделчева е взела участие в срещата на Мрежата за геноцид, проведена на 16-17.04.2024 г., в гр.Хага, Кралство Нидерландия

3. Участие на съдия Мариета Неделчева в 63-тата Пленарна среща на ЕСМ, гр.Будапеща, Унгария 6-8.11.2024 г.

IV. Организирано обучение от НИП (част от тях по инициатива на НСММСНДРБ), ЕМСО, ЕРА и ВСС и други субекти, занимаващи се с организация на обучения в областта на международното сътрудничество по наказателни дела.

Членовете на НСММСНДРБ са приели като своя мисия популяризирането на международните инструменти за сътрудничество по наказателни дела с държавите членки и с трети държави. След влизането в сила на нови нормативни актове, регламентиращи на европейско ниво прилагането на такива инструменти и/или въвеждането на съответните промени в законодателството на Република България по предложение на членовете на Мрежата са били своевременно организирани от НИП съответните обучения. При всяко едно обучение с предмет осъществяване на международно сътрудничество по наказателни дела, членовете на Мрежата използват възможността да представят както дейността на НСММСНДРБ, така и дейността на ЕСМ и възможностите на уебсайта на ЕСМ, със съдържащата се изключително полезна информация относно контактите на компетентните органи в държавите членки да получат и след това да изпълнят съответния инструмент за международно сътрудничество в Атласа /Atlas/, „Белгийските фишове“ /Fishes belges/, Компедиум /Compedium/, Съдебната библиотека /Judicial Library/, бърза връзка към сайта на ЕМСО и програмата на предвидените международни семинари⁵. Проведените обучения са както следва:

1. Съдия Татяна Грозданова е участвала като лектор в обучение на кандидати за младши съдии за работа с инструментите за международно сътрудничество - месец април 2024 г.

2. Съдия Татяна Грозданова е участвала като лектор в обучение на повишените в ОС съдии за работа с инструментите за международно сътрудничество - месец май 2024 г.

3. Съдия Мариета Неделчева е участвала в среща на тема „Ускоряване на международното сътрудничество чрез съдействието на Евроюст“ по покана на националния представител в Евроюст за Република България – г-жа Бисерка Стоянова 13-14.06.2024 г. На срещата съдия Неделчева е представила работата и начина на функциониране на НСММСНДРБ, уебсайта на Европейската съдебна мрежа и информация, съдържаща се в сайта и която може да бъде полезна на практикуващите юристи при работата им с инструментите за международно сътрудничество по наказателни дела.

4. Съдиите Мариета Неделчева, Светослава Колева и Татяна Грозданова са взели участие като лектори в обучение, организирано от НИП на тема „Преглед на инструментите за международно сътрудничество по наказателни дела – ЕЗА, ЕЗР, признаване, изпълнение и изпращане на актове за обезпечаване и конфискация и актове за налагане на наказание лишаване от свобода или мерки, включващи лишаване от свобода и актове

⁵ <https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn2021/Home/EN>

за налагане на мерки за процесуална принуда, различни от мерките, изискващи задържане“ – 4-5.07.2024 г., НИП, гр.София

5. Участие на съдия Мариета Неделчева в уебинар, организиран от ЕМСО на тема „Лишаване от свобода и условията за задържане в Европа“ като лектор на тема „Въведение в инструментите за улесняване на съдебното сътрудничество“ -10.10.2024 г.

6. Участие на съдия Мариета Неделчева в организацията и провеждането на онлайн обучение на ЕМСО и НИП на тема „Европейска заповед за разследване /обучение за напреднали/“ 9-10.10.2024 г.

7. Участие на съдия Татяна Грозданова като лектор, а на съдия Карамфила Тодорова като обучаема в Зонално съвещание на съдилищата от Софийски апелативен район на тема „Функционалната връзка между Рамково решение 2002/584/ПВР и Рамково Решение 2008/909/ПВР.

8. Участие на съдия Мариета Неделчева в Годишната конференция по наказателно правосъдие на ЕС, организирана от ЕРА като лектор -14-15.11.2024 г., НИП, гр. София, България.

9. През ноември месец 2024 г. съдия Мариета Неделчева бе включена като член на сформирана група от Секретариата на ЕСМ „Съдебно обучение“, чиято задача е да идентифицира нуждите от обучение на практикуващите съдии, прокурори, разследващи органи в областта на международното сътрудничество по наказателни дела и конкретно на звената за контакт в ЕСМ.

10. През 2024 г. съдиите Ангелина Лазарова, Мариета Неделчева, Светослава Колева и Татяна Грозданова са участвали в изготвянето на помагала в НИП, отнасящи се до дейността на първоинстанционния и второинстанционния съдебен състав, в това число и в частта, търсене и касаеща оказване на международноправно сътрудничество по наказателни дела. Съдия Лазарова е участвала като автор на 12 теми по издадените ръководства за наказателен съдебен състав.

11. Участие на част от членовете на Мрежата - съдиите Ангелина Лазарова, Атанас Атанасов, Светла Даскалова, Мариета Неделчева, Светослава Колева, Георги Иванов, Калин Баталски и Лидия Георгиева в организирана онлайн среща на 18.12.2024 г. на НСММСНДРБ в обновения ѝ състав, за да се запознаят членовете на Мрежата с избраните нови трима членове. На срещата бяха уточнени и дискутирани и някои организационни и технически въпроси, касаещи дейността на Мрежата.

12. Съдия Ангелина Лазарова и съдия Мариета Неделчева са членове на фондация „ERA and friends“, като регулярно получават покани за участие в онлайн събития, свързани с дейността на ЕРА.

Следва да бъде отбелязано, че към момента липсва достъпна информация, от която членовете на НСММСНДРБ да се информират какво е приложението на материалите, изготвени по проекта TREIO в Република

България, както и в процес на въвеждане ли е електронната платформа за обмен на доказателства eEDES (която предстои или вече е преименована на JUDEX) в България. Проектът TREIO⁶, по който участва ВСС като представител на Република България, имаше за цел да разработи и пилотира всестранно трансгранично обучение относно прилагането на Европейската заповед за разследване (ЕЗР), за да насърчи използването и успешния обмен на формуляри и доказателства за ЕЗР в целия ЕС. Проектът имаше за задача да приспособи съдържанието към трансграничните специфики (разследващи мерки, сътрудничество, процедури, предпазни мерки, съответствие със защитата на данните) и да предостави видеоурок за техническите аспекти на прилагането на ЕЗР и използването на цифровата система за обмен e-Evidence Exchange /e-EDES/, разработено от ЕК. Беше предвидено обучението да се разпространи в 12 държави членки, които приемат системата в рамките на инфраструктурата на e-CODEX, а именно - Австрия, България, Хърватия, Чехия, Франция, Германия, Гърция, Италия, Литва, Португалия, Словения и Испания. В рамките на проекта през 2022 г. бяха обучени обучители, които да предадат знанията си на колегите си магистрати за работа с електронната платформа, предназначена за цифров обмен на ЕЗР и молби за правна помощ, като след това няма никаква достъпна информация, какво е развитие по отношение на внедряването на тази платформа в България в областта на наказателното правосъдие и конкретно международното сътрудничество по наказателни дела.

V. Участие на съдиите - членове на Мрежата в проекти, срещи и обучения в областта на международното сътрудничество по наказателни дела.

С оглед на задачите, които изпълняват членовете на НСММСНДРБ, които са едновременно и звена за контакт в ЕСМ, а именно - оказване на ефективна и своевременна правна помощ във връзка с международно сътрудничество по наказателни дела, те следва винаги да бъдат много добре информирани относно правните инструменти за международно сътрудничество и националното законодателства на Република България, регламентиращи тази сфера на правото, както и практиката на Съда на ЕС и ЕСПЧ. С оглед работата на членовете на Мрежата в областта на международното сътрудничество по наказателни дела и натрупания богат теоретичен и практически опит, част от тях взеха участие като експерти и редица събития, касаещи международното сътрудничество.

⁶ <https://treio.eu/>

В изпълнение на тези задачи членовете на Мрежата се включиха в редица събития в качеството на организатори, лектори или обучаеми. Някои от тези събития са следните:

1. Участие на съдия Мариета Неделчева във финалната конференция по проекта TREIO – 24-25.01.2024 г., гр.Брюксел, Белгия, с представяне на български опит при извършените обучения на магистратите за използване на електронната платформа eEDES.

2. Съдия Ангелина Лазарова в качеството си на член на РГ 33 при МП е участвала в протеклите през годината съгласувателни процедури, изготвяне на становище относно приложението на изкуствен интелект в съдебните системи.

2. Съдия Мариета Неделчева и съдия Татяна Грозданова са взели участие в работна група в МП за изготвяне на изменения на ЗЕЗР и НПК във връзка с решения, постановени от СЕ по дела С-724/19 и С-852/19, делото Гаванозов П.

3. Даване на становище от съдия Мариета Неделчева, адресирано до МП за необходимостта от създаване на европейска мрежа от магистрати за противодействие на организираната престъпност

4. През 2024 г. съдия Ангелина Лазарова е изготвила доклад, който е публикуван в Сборник на ВИНС Варна от научна конференция „Бизнесът и правото“

5. През 2024 г. съдия Ангелина Лазарова е оказала съдействие при разработване на тест по Право на ЕС за конкурса за младши съдии.

6. Съдия Ангелина Лазарова е участвала в изследване на „Центъра за изследване на демокрацията“ относно гарантиране на основните права и разработване и употреба на системи за изкуствен интелект.

8. През 2024 г. съдия Лазарова е взела участие в обсъждането на редица теми в областта на международното сътрудничество с докторанти.

9. Съдия Ангелина Лазарова е участвала в Третата сесия на Форума за правата на човека през 2024 г.

10. Съдия Мариета Неделчева е участвала в Международна научна конференция на тема: „Актуални тенденции и проблеми в областта на борбата с киберпрестъпността, тероризма, тежката и организираната престъпност“ с доклад на тема “Разследване на тежката организирана престъпност чрез използването на служител под прикритие“, 27.11.2025, гр.Велинград, организирана от Академия на МВР.

11. През 2024 г. съдия Мариета Неделчева е участвала в интервю проведено от Центъра за изследване на демокрацията във връзка с проекта EPHESUS.

VI. Извършена работа по актуализиране на страницата на ВСС, раздел „Съдебна мрежа по наказателни дела“ и страницата на Европейската съдебна мрежа.

Членовете на НСММСНДРБ имат за задача непрекъснато да актуализират информацията в уебсайта на ВСС, отнасяща се до Мрежата. В тази връзка непрекъснато се обновява сайта с нова информация, като е осъвременен списъкът на членовете на НСММСНД и контактите на същите⁷. През периода 2024 г. е обновена информацията, свързана с имената и контактите на членовете на НСММСНД.

Констатира се необходимост от обогатяване на публикуваната информация, до която българските магистрати да имат достъп като наръчници за прилагане на инструментите за международно сътрудничество, решения на Съда на ЕС и ЕСПЧ, свързани с прилагането на инструментите за международно сътрудничество по наказателни дела и защита на основните права на гражданите, които могат да бъдат засегнати, посредством прилагането им.

VII. Комуникация.

През отчетния период членовете на Мрежата активно комуникираха помежду си, като си оказваха помощ един на друг или предоставяха информация, свързана с дейността им при разговори по телефона или чрез използване на имейл. Съгласно чл.27 от Правилата за дейността на НСММСНДРБ, приети с решение на Съдийската колегия на ВСС по Протокол № 9/13.03.2018 г., Съдийската колегия на ВСС, чрез Комисията по атестирането и конкурсите към Съдийската колегия на ВСС, осъществява методическото ръководство и координацията върху работата на мрежата. Установена е електронна комуникация между членовете на Мрежата по отношение на това да обменят помежду си информацията и материалите, които са получили при участие в семинар, отнасящ се до международното сътрудничество по наказателни дела, публикувано решение на Съда на ЕС и други материали. Материалите се изпращат до всички членове по електронен път, за да се запознаят с тях и да имат възможност да надграждат знанията си в областта на международно-правното сътрудничество по наказателни дела.

За отчетния период 01.02.2024 г. – 31.12.2024 г. на Мрежата, бе направено предложение за предоставяне на 2 абонамента за ползване на правно информационната система „Апис Софита“ на английски език, които са изключително полезни и се използват от членовете на Мрежата. Предложението бе уважено от СК на ВСС и членовете на Мрежата разполагат с нормативната база на английски език.

Съгласно чл.28 от Правилата Дирекция „Международна дейност“ на ВСС съдейства и координира обмена на информация между членовете на мрежата, националното лице за контакт и Съдийската колегия на ВСС.

⁷ <https://vss.justice.bg/page/view/2852>

Така установеният механизъм на комуникация действа бързо и ефективно и обслужва в пълна степен нуждите на Мрежата, като всички писма и предложения бяха своевременно придвижвани до техните адресати от Дирекция „Международна дейност“.

В отчетния период следва да се отбележи, че продължи традиционно добрата комуникация със Секретариата на Европейската съдебна мрежа. Ефективно се осъществява обменът на информация между Секретариата и Мрежата, като за всяка регулярна или пленарна среща на ЕСМ сме уведомявани своевременно. Винаги членовете на Мрежата при необходимост са получавали необходимата информация и подкрепа от ръководителя и експертите, които работят в Секретариата. Такъв пример е предоставянето на необходимата информация за провеждане на регулярната среща и пленарните 2 срещи през годината своевременно на звената за контакт в ЕСМ.

Традиционни добри и ефективни са взаимоотношенията на членовете на НСММСНД с членовете на прокурорската мрежа и звена за контакт в ЕСМ – прокурори както и с националния кореспондент на ЕСМ за България прокурор Цветомир Йосифов и кореспондента, отговарящ за електронните инструменти прокурор Светлозар Маринчев от ОП - Бургас. Комуникацията се осъществява предимно електронно като своевременно се разпределят местата за участие на звената за контакт – прокурори и съдии в регулярната среща и в пленарните срещи, както и при организираните езикови обучения от Секретариата на ЕСМ. Членовете на НСММСНД винаги при нужда са получавали информация или съвет от прокурорите с богат опит в областта на международното сътрудничество, работещи в „Международния отдел“ на ВКП.

В няколко случая в периода членовете на Мрежата са се обръщали за оказване на помощ, отнасяща се до правното сътрудничество по наказателни дела към националния представител на Република България в Евроюст – г-жа Бисерка Стоянова и заместника на националния представител – г-жа Елка Ваклинова, както и към асистента на националния представител г-н Ивайло Илиев, като винаги е получавано бързо и ефективно съдействие от тяхна страна. Създадени са добри връзки и комуникация с членовете на Националното бюро в Евроюст и винаги при нужда същите оказват своевременна и ефективна помощ.

Комуникацията между членовете на Мрежата и служителите на Министерството на правосъдието, отговарящи за международното сътрудничество по наказателни дела, традиционно тече гладко и безпроблемно. Членовете на Мрежата своевременно са уведомявани за проведени заседания на Координационния комитет в областта на съдебното и полицейското сътрудничество по наказателно правни въпроси

(CATS), РГ „Електронно правосъдие“, както и на Работната група „Сътрудничество по наказателни правни въпроси“ /РГ COPEN/ чрез изпращане на съответните доклади от тези съвещания от българските представители. От МП са изпращани регулярно въпросници за попълване или за даване на мнение от членовете на Мрежата в областта на международното сътрудничество по наказателно дела, като мнението на членовете на Мрежата винаги е било вземано под внимание. При нужда ни е оказвано необходимото компетентно съдействие в областта на международното сътрудничество по наказателни дела. Членове на Мрежата често биват включвани в сформирани от министъра на правосъдието работни групи за изменение на различните закони, в които са закрепени международните инструменти за сътрудничеството по наказателни дела.

Незаменим партньор на членовете на Мрежата в работата им в областта на международното сътрудничество продължава да бъде Националният институт на правосъдието. Във всички случаи на идентифицирана нужда от обучения в областта на международното сътрудничество, същите са били организирани и провеждани своевременно с активното участие и с подкрепата на НИП. Част от членовете на Мрежата имат статут на временни преподаватели в НИП и участват регулярно в провеждане на обучения в областта на прилагането на международните инструменти за сътрудничество по наказателни дела. Освен това НИП създава благоприятни условия за надграждане на знанията на членовете на Мрежата чрез осигуряване на тяхното участие в конференции или учебни посещения.

Членовете на Мрежата предвид на новоустановените модели на престъпно поведение и значителното увеличаване на кибер престъпленията, идентифицират нуждата от провеждане на обучение в областта на събирането и цененето на електронните доказателства в наказателното производство. Тази нужда се идентифицира и с оглед на обстоятелството, че **Регламент (ЕС) 2023/1543 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2023 година** относно европейските заповеди за предоставяне и европейските заповеди за запазване на електронни доказателства в рамките на наказателните производства и за изпълнението на наказания лишаване от свобода вследствие на наказателни производства влиза в сила на 18.08.2026 г. Необходимо е да бъде организирана серия от обучения, които да са интердисциплинарни и да включват в съдържанието си както разследване на компютърни престъпления и наказателно преследване на техните извършители, така и събиране на електронни доказателства по правилата на Регламент (ЕС)

2023/1543. Нужда от организиране и провеждане на серия обучения с цел популяризиране на различните правни инструменти за международно сътрудничество има и в областта на пробационните мерки и алтернативните санкции, обезпечаване на имущество и конфискация и популяризиране на електронните ресурси на страницата на ЕСМ с оглед старта на функционирането на изцяло обновения уебсайт на ЕСМ.

Изключително актуален е и въпросът за използването на изкуствения интелект в правосъдието. На 13.06.2024 г. бе приет Регламентът (ЕС) 2024/1689 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на хармонизирани правила за изкуствения интелект. Този европейски нормативен акт определя рамката за разработването, пускането на пазара, внедряването и използването на системи с изкуствен интелект (ИИ) в Европейския съюз. Основната му цел е да насърчи развитието на ориентиран към човека и надежден ИИ, като същевременно да осигури високо ниво на защита на здравето, безопасността и основните права на гражданите. Регламентът се прилага към всички ИИ системи, които се използват в ЕС, включително тези, разработени извън Съюза, ако резултатите от тях се използват в ЕС. **Регламент (ЕС) 2024/1689** следва да се прилага от 2 август 2026 г. Същевременно, като се има предвид неприемливият риск, свързан с използването на ИИ по определени начини, забраните, както и общите разпоредби на настоящия регламент следва да се прилагат още от 2 февруари 2025 г. Инфраструктурата, свързана с управлението и системата за оценяване на съответствието, следва да започне да функционира преди 2 август 2026 г., поради което разпоредбите относно нотифицираните органи и структурата на управление следва да се прилагат от 2 август 2025 г. Като се има предвид бързият темп на технологичния напредък и възприемането на модели на ИИ с общо предназначение, задълженията на доставчиците на модели на ИИ с общо предназначение следва да се прилагат от 2 август 2025 г. Кодексите за добри практики следва да бъдат готови в срок до 2 май 2025 г., за да се даде възможност на доставчиците своевременно да докажат спазването им. В оглед на гореизложеното е необходимо провеждането на обучения и в областта на използването на ИИ в правосъдието за българските магистрати, като видно от програмата на НИП, такива обучения вече са проведени, както и предстои провеждането на нови.

Необходимост от обучения е налице и относно новите изменения на Закона за екстрадицията и европейската заповед за арест и на Закона за европейската заповед за разследване.

Членовете на Мрежата в изследвания период усилено продължиха да надграждат своите знания в областта на международното сътрудничество по наказателни дела и използването на различни дигитални платформи за обмен на международни инструменти за сътрудничество и събраните доказателства вследствие на изпълнението на европейски заповеди за разследване и молби за правна помощ. Членовете на Мрежата продължиха и ще продължат да осъществяват своята мисия като оказват помощ на колеги от страната и чужбина в областта на международното сътрудничество по наказателни дела, както и да добиват нови знания свързани с дигитализацията на правосъдието и предаването на тези знания на колегите си от България. Именно в тази насока следва да се работи за дигитализация на правосъдието и в частност на международното сътрудничество, което съществено ще улесни работата на магистратите в България и в Европа като цяло, за постигане на една бърза и ефективна комуникация и своевременно събиране на необходимите доказателства или вземане на решения по ЕЗА, удостоверения за трансфер на осъдени лица и др. и техния обмен по електронен път.

Като обобщение следва да бъде отбелязано, че бъдещето на развитието на международното сътрудничество е в неговата дигитализация. Членовете на Мрежата изразяват своята готовност да работят с подготвяната електронна платформа за обмен на инструменти за международно сътрудничество JUDEX, както да придобиват нови знания в тази област, така и да ги предават на своите колеги чрез обучения, присъствени, онлайн или пък в хибриден вариант и да допринесат за по-бързото и успешно въвеждане на тази платформа за работа. С оглед на натрупания богат опит в областта на международното сътрудничество по наказателни дела, осведомеността за практическите проблеми, които се появяват при предоставянето и получаването на международна правна помощ, членовете на Мрежата са в най-добра позиция да работят с тази платформа /тъй като на практика прилагат всички инструменти за международно сътрудничество и помагат на колегите си в тази област/, да я тестват в случай, че е необходимо пилотно тестване, да дават мнението си за нейното подобряване като съдържание и функционалности, както и да разпространят знанията си сред колегите в България.

Много актуален въпрос в настоящето е използването на изкуствения интелект в правосъдието. Използването на такива системи, основани на изкуствения интелект за превръщане на гласа в текст, с оглед избягването изготвянето на протоколи по наказателни, граждански и търговски дела, за анализирането на големи бази данни по делото или на съдебна практика, съществено биха улеснили работата на магистратите. Едновременно с това

обаче следва да бъдат създадени и ясни правила както етични, така и нормативни, касаещи възможността за използване на изкуствен интелект в правосъдието, като членовете на НСММСНДРБ със знанията и опита си могат да допринесат съществено и в тази област.

25.04.2025 г.

Мариета Неделчева

Съдия в Окръжен съд - София
Национално лице за контакт
на НСММСНДРБ